

# CASTRUM LUTICZ, LITICE NEBO ŽLUTICE?

## CASTRUM LUTICZ, LITICE OR ŽLUTICE?

Martin Kosař

Obecní 23/7, 500 03 Hradec Králové-Slatina, e-mail: koalix@post.cz

**Abstract:** In the year 1309, the leading noblemen were captured by leaders of Prague's patri- cians clans in the Sedlec monastery near Kutná Hora. These noblemen were arrested in the "castrum Luticz". This castle was formerly binded by elder historians with Lidice near Klad- no. The castle is newly related to Litice upon Orlice. This article tries to assess the existing hypothesis and (based on the Latin transcription on the seal of Žlutice town) to connect the "castrum Luticz" with Žlutice in the West Bohemia. Although this town was later mentio- ned as a property of noblemen from Rýzmburk, a latin inscription "Ihnnes rex" in Žlutice's church together with fact that Žlutice was freed from the vassalage by the bohemian king Vladislav give evidence that situation should be even more complicated.

**Keywords:** mediaeval, settlement, castle, Litice, Podorlicko, Žlutice

Příběhově silnou epizodu v dějinách Podorlicka představuje druhá výprava mar- kraběte Karla (budoucího císaře Karla IV.) proti Mikuláši z Potštejna vedená roku 1339, při níž byl po devět neděl trvajícím obléhání dobyt hrad Potštejn, v jehož troskách zřícené věže našel Mikuláš smrt.<sup>1/</sup>

Řetěz událostí započal o mnoho let dříve sporem Mikulášova otce Procka z Potštejna s pražskou patricijskou rodinou Pušů, který vyvrcholil Prockovou smrtí. V odvetu za to byl Mikulášem z Potštejna, za pomoci Oldřicha z Brandýsa a jeho služebníků Ger- harta a Blahuty, zavražděn z Prockovy smrti podezřelý Peregrin Puš. Mikuláš se dostal do vězení, z něhož byl sice na přímlovu propuštěn, ovšem jednostranné podmínky smířčí dohody (1312) jej morálně i hmotně poškodily.<sup>2/</sup> Ačkoliv se poté přidal na královu stranu, o několik let později (1317) od něho spolu se strýcem Pūtou z Pot- štejna odpadl. V době nepřítomnosti krále v zemi se pak podobně jako řada dalších

1/ František MUSIL – Ladislav SVOBODA, *Hrady, zámky a tvrze okresu Rychnov nad Kněžnou, Ústí nad Orlicí* 1998 (dále jen F. MUSIL – L. SVOBODA, *Hrady*), s. 116; František PALACKÝ, *František, Dě- jiny národu českého v Čechách a v Moravě, díl II, Od roku 1253 až do roku 1403*, Praha 1939 (dále jen f. PALACKÝ, *Dějiny II*), s. 286; Tomáš ŠIMEK a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slez- sku, díl VI, Východní Čechy*, Praha 1989 (dále jen T. ŠIMEK, *Hrady VI*), s. 389; Lenka BOBKOVÁ, *Velké dějiny země Koruny České, svazek IV.a*, Praha a Litomyšl 2003 (dále jen L. BOBKOVÁ, *Velké dějiny IV.a*), s. 172; František MUSIL, *Východní Čechy v době vlády Lucemburků*, in: *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Kol. autorů, ed. O. FELCMAN, ved. kol. F. MUSIL, Praha 2010 (dále jen F. MUSIL, *Východní Čechy*), s. 392; DURDÍK, Tomáš – SUŠICKÝ, Viktor, *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Východní Čechy*, Praha 2012 (dále jen T. DURDÍK – V. SUŠICKÝ, *Východní Čechy*), s. 108.

2/ F. PALACKÝ, *Dějiny II*, s. 216–217; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl II, Hradecko*, Praha 1883 (dále jen A. SEDLÁČEK, *Hrady II*), s. 135; Josef ŠUSTA, *Dvě knihy českých dějin. Kus středověké historie našeho kraje. Kniha druhá: Počátky lucemburské 1308–1320*, Praha 2002 (dále jen J. ŠUSTA, *Počátky lucemburské*), s. 216–218; T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 389; L. BOBKOVÁ, *Velké dějiny IV.a*, s. 49; F. MUSIL, *Východní Čechy*, s. 387, 389.

šlechticů vydal na cestu loupežných přeпадů, jimiž se zřejmě snažil kompenzovat učiněnou křivdu i ztracený majetek. Při první kampani v létě 1338 vedené markrabětem Karlem došlo k dobytí Chocně a několika tvrzí. Mikuláš se podvolil, v činnosti však pokračoval, a tak došlo následující rok k druhé kampani, při níž zahynul.<sup>3/</sup> Majetek podle zemského práva připadl koruně, nicméně Karel jeho většinu v roce 1341 Mikulášovým potomkům vrátil, ponechal si pouze město Choceň a zničený hrad Potštejn.<sup>4/</sup>

Příčinu Prockova sporu se spřízněnými patricijskými rodinami neznáme.<sup>5/</sup> V únoru 1309 byli v cisterciáckém klášteře v Sedlci poblíž Kutné Hory pražskými a kutnohorskými patricijí pod vedením Peregrina Puše zajati nejvyšší maršálek a královský podkomoří Jindřich z Lipé, Jan z Vartenberka a Jan z Klingenberka a převedeni na castrum Luticz.<sup>6/</sup> František Palacký, stejně jako po něm i August Sedláček, spojil zmíněný hrad s Lidicemi u Buštěhradu,<sup>7/</sup> kde však žádný hrad nebyl.<sup>8/</sup> Nověji byl naproti tomu spojován s východočeskými Liticemi, které měl po vymření Přemyslovců získat rod Pušů.<sup>9/</sup> V roce 1304 totiž postoupil Půta z Potštejna králi Václavu II. polovinu hradu Litic.<sup>10/</sup> Zda se jednalo o východočeské Litice ze zprávy přímo nevyplyvá,<sup>11/</sup> vede k tomu skutečnost, že v roce 1316 je zastavil král Jan Lucembur-

- 3/ A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 9; Josef ŠUSTA, *České dějiny, díl 2/3. Karel IV. Otec a syn. 1333–1346*, Praha 1946 (dále jen J. ŠUSTA, *České dějiny 2/3*), s. 293, 319; F. MUSIL – L. SVOBODA, *Hrady*, s. 116; F. MUSIL, *Východní Čechy*, s. 392.
- 4/ RDB IV, č. 915, s. 368; A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 9, 11, 81; T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 389; František MUSIL, *Hrady, tvrze a zámky okresu Ústí nad Orlicí, Ústí nad Orlicí 1995* (dále jen F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*), s. 36; F. MUSIL – L. SVOBODA, *Hrady*, s. 117; František MUSIL, *Osídlování Poorlicka v době předhusitské, Ústí nad Orlicí 2002* (dále jen F. MUSIL, *Osídlování Poorlicka*), s. 158; František MUSIL, *Otázky kolem počátků hradu Potštejna neboli může být rok 2009 rokem 750. výročí první písemné zprávy o Potštejně*, OHP 15, 2008, s. 207–216 (dále jen F. MUSIL, *Počátky*), s. 213; F. MUSIL, *Východní Čechy*, s. 392.
- 5/ F. PALACKÝ, *Dějiny II*, s. 216
- 6/ F. PALACKÝ, *Dějiny II*, s. 175; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl VIII, Rakovnicko, Slánsko*, Praha 1891 (dále jen A. SEDLÁČEK, *Hrady VIII*), s. 275; J. ŠUSTA, *Počátky lucemburské*, s. 16. K dosavadní interpretaci a jejímu kritickému zhodnocení viz F. MUSIL, *Počátky*, s. 212, dále pak F. MUSIL, *Východní Čechy*, s. 387–388. Stručně k tomu také Vratislav VANÍČEK, *Velké dějiny země Koruny České, svazek III. 1250–1310*, Praha a Litomyšl 2002 (dále jen V. VANÍČEK, *Velké dějiny III*), s. 499–500.
- 7/ F. PALACKÝ, *Dějiny II*, s. 175; A. SEDLÁČEK, *Hrady VIII*, s. 275;
- 8/ J. ŠUSTA, *Počátky lucemburské*, s. 16; F. MUSIL, *Východní Čechy*, s. 388.
- 9/ J. ŠUSTA, *Počátky lucemburské*, s. 16–17; V. VANÍČEK, *Velké dějiny III*, s. 500; F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*, s. 60; TÝŽ, *Východní Čechy*, s. 388.
- 10/ RDB II, č. 2013, s. 871; A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 80; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl XI, Prácheňsko*, Praha 1897 (dále jen A. SEDLÁČEK, *Hrady XI*), s. 213–214; Ladislav LÁBEK, *Hrad a osada Litice, Plzeň 1928* (dále jen L. LÁBEK, *Hrad a osada*), s. 10; Josef Vítězslav ŠIMÁK, *České dějiny, díl 1/5. Středověká kolonizace v českých zemích*, Praha 1938 (dále jen J. V. ŠIMÁK, *Středověká kolonizace*), s. 916; T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 276; Karel TRÍSKA a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl V, Jižní Čechy*, Praha 1986 (dále jen K. TRÍSKA, *Hrady V*), s. 206; F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*, s. 60; Josef SMITKA, *Panská sídla, kostely a špitál ve Velkém Boru*, PP 7, č. 2, 2000, s. 46–57 (dále jen J. SMITKA, *Panská sídla*), s. 48; Milan NOVOBILSKÝ – Petr ROŽMBERSKÝ, *Hrad Litice u Plzně, Plzeň 1996* (dále jen M. NOVOBILSKÝ – P. ROŽMBERSKÝ, *Hrad Litice*), s. 16; František MUSIL, *Vrcholná kolonizace a východní Čechy*, in: *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Kol. autorů, ed. O. FELCMAN, ved. kol. F. MUSIL, Praha 2010 (dále jen F. MUSIL, *Vrcholná kolonizace*), s. 349; T. DURDÍK – V. SUŠICKÝ, *Východní Čechy*, s. 78 pouze uvádí hrad v držení Václava II.
- 11/ Za východočeské Litice je považoval A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 80 a téhož názoru se podrželi i J. V. ŠIMÁK, *Středověká kolonizace*, s. 916; T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 276; F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*, s. 60; T. DUR-

ský Jindřichovi z Lipé.<sup>12/</sup> Zde pak byly také hledány třetí plochy vedoucí ke sporu Procka z Potštejna s rodinou Pušů, neboť Litice bezprostředně sousedící s blízkým Potštejnem jsou spolu s ním kladeny do jádra Půtické domény na Divoké Orlici.<sup>13/</sup> Důvodů ke sporům mezi sebevědomě vystupujícím patricijem a šlechticem, zvláště v neklidné době bezkráloví na počátku 14. století, mohlo být dost.

Přestože pramenná základna neposkytuje úplnou jistotu, skutečnost, že král Jan Lucemburský zastavil Litice Jindřichovi z Lipé dokládá, že s nimi disponoval. Zda je získal jako důsledek smířčích dohod, nebo již v té době náležely koruně, nevíme. Postoupení poloviny Litic Půtou z Potštejna králi Václavovi II. je zajímavý moment, jenž vede až k úvaze, že zde mohl panovník již od počátku držet díl, což by vysvětlovalo i zvláštní rozdělení Žamberka jednou polovinou k Liticím a druhou k Žampachu, které se udrželo až do 2. poloviny 16. století.<sup>14/</sup> Pro danou situaci to však není úplně podstatné, důležité je, že Pušovci mohli právně držet alespoň díl Litic (fakticky je mohli ovládnout celé), a tak hrad mohl být využit i k internaci předních pánů. Můžeme tedy onen castrum Luticz spojit s Liticemi na Divoké Orlici? Předložená hypotéza spojuje nejen předmět sporu a místo, ale vyhovuje i principu logické úspornosti. Následující text se pokusí nabídnout další řešení, jehož cílem je otevřít prostor pro novou interpretaci.

Problém, s nímž se tu setkáváme, je ztotožnění místa s písemným pramenem uvedeným jménem. Udělat chybu v neznámém či neobvyklém slovu nebyl problém tehdy jako dnes. Proč tedy nezkusit “přečíst” ono *castrum Luticz* jinak, třeba jako Žlutice? Impulsem k tomuto textu se stal opis S.CIVITATIS DE LUTICZ na pečeti města Žlutice z roku 1375.<sup>15/</sup>

V písemných pramenech jsou Žlutice poprvé uvedeny k roku 1186 na pozdějším falzu listiny českého knížete Bedřicha pro kladrubský klášter.<sup>16/</sup> Další falzum,

DÍK – V. SUŠICKÝ, *Východní Čechy*, s. 78. Později je August Sedláček uvedl již bez rozlišení, viz A. SEDLÁČEK, *Hrady XI*, s. 213–214 a dále např. K. TRÍSKA, *Hrady V*, s. 206; J. SMITKA, *Panská sídla*, s. 47.

Za západočeské je naopak považoval již Ladislav Lábek, viz L. LÁBEK, *Hrad a osada*, s. 10 a dnes je tento názor, badateli přijímán, viz M. NOVOBILSKÝ – P. ROŽMBERSKÝ, *Hrad Litice*, s. 16; F. MUSIL, *Počátky*, s. 212; F. MUSIL, *Vrcholná kolonizace*, s. 349.

12/ RDB III, š. 305, s. 122; T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 276; F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*, s. 60; F. MUSIL, *Počátky*, s. 212–213.

13/ Vznik Litic je, stejně jako vznik Potštejna, kladen do souvislosti s příchodem Půticů na Divokou Orlici ke konci 13. století. Jejich zakladatelem mohl být Půta z Potštejna, poprvé zmiňovaný k roku 1287, si posléze ponechal pouze Litice a Potštejn postoupil Prockovi (viz F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*, s. 60); K tomu také A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 80; František MUSIL, *Politické a společenské poměry za přemyslovských králů*, in: *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Kol. autorů, ed. O. FELCMAN, ved. kol. F. MUSIL, Praha 2010 (dále jen F. MUSIL, *Politické a společenské poměry*), s. 264–265; F. MUSIL, *Vrcholná kolonizace*, s. 349–350. K možnému jádru sporu pak J. ŠUSTA, *Počátky lucemburské*, s. 16–17, 216; F. MUSIL, *Východní Čechy*, s. 388.

14/ RDB IV, č. 915, s. 368; T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 563; F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*, s. 92; F. MUSIL, *Vrcholná kolonizace*, s. 350. August Sedláček proti tomu píše, že se panství rozdělilo až v 16. století (A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 92).

15/ Tomáš VELÍMSKÝ, *Hrabšiči, páni z Rýzmburka*, Praha 2002 (dále jen T. VELÍMSKÝ, *Hrabšiči*), s. 178.

16/ CB I, č. 405, s. 435; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl XIII, Pzeňsko a Loketsko*, Praha 1905 (dále jen A. SEDLÁČEK, *Hrady XIII*), s. 206; J. V. ŠIMÁK, *Středověká kolonizace*, s. 574.

v němž se zmiňují, se hlásí k roku 1214.<sup>17/</sup> V roce 1358 podával Boreš z Rýzmburka faráře k žlutickému kostelu.<sup>18/</sup> O čtyři léta později (1362) potvrdil Karel IV. bratřím Slávkovi a Borešovi z Rýzmburka clo ve Žluticích a v roce 1375 zřídil Boreš další kaplanství.<sup>19/</sup> Pomineme-li prvá dvě falza, jež pro nás nemají dopad, ledaže svědčí o starobylosti sídliště, vidíme, že kolem poloviny 14. století náležely Žlutice majetkově do sféry příslušníků rodu z Rýzmburka. Jak dlouho tomu tak bylo, nevíme. Tomáš Velímský se na základě rozboru písemných pramenů domnívá, že příslušníci rodu z Rýzmburka drželi Žlutice již ve 13. století, přičemž dokladem jsou starší zmínky o jednotlivých šlechticích usazených kolem Žlutic, kteří později vystupují coby manové Rýzmburských.<sup>20/</sup> Vzhledem k tomu, že je území považováno za starou sídelní oblast, nemusí být přítomnost této šlechty nutně spjatá od počátku s rodem z Rýzmburka. Ostatně samotné Žlutice byly manstvím, jak lze usuzovat z jejich propuštění králem Vladislavem v lednu 1515.<sup>21/</sup> Zda-li jím byly po celou dobu, nebo se tak stalo (v případě brzké rýzmburské držby) po Přemyslově zúctování s Borešem z Rýzmburka, nevíme.<sup>22/</sup> Je otázka, zda bychom s nimi při existenci hradu v nároží města neměli počítat spíše v okruhu zeměpána,<sup>23/</sup> neboť v šlechtickém prostředí taková konfigurace není příliš obvyklá a vysvětlovalo by to i nápis “*Ihnnes rex*” v kostele svatého Petra a Pavla na portále spojujícím sakristii s lodí.<sup>24/</sup>

Celou situaci bychom mohli reinterpretovat takto: na počátku 14. století byly Žlutice manským zbožím náležejícím koruně.<sup>25/</sup> V této době je zřejmě držel někte-

17/ CB II, č. 309, s. 404–405; T. VELÍMSKÝ, *Hrabišici*, s. 108; Miloslav BĚLOHLÁVEK a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl IV, Západní Čechy*, Praha 1985 (dále jen M. Bělohávek, *Hrady IV*), s. 417.

18/ LE 1, č. 207, s. 100.

19/ František Alexandr HEBER, *České hrady, zámky a tvrze. Západní Čechy*, Praha 2002 (dále jen f. A. HEBER, *České hrady*), s. 503; A. SEDLÁČEK, *Hrady XIII*, s. 206.

20/ T. VELÍMSKÝ, *Hrabišici*, s. 107–108, 110, 144. Se založením městečka Hrabišici počítá J. V. ŠIMÁK, *Středověká kolonizace*, s. 574 a s rýzmburskou držbou již od roku 1280 počítá i M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady IV*, s. 417 i Tomáš DURDÍK *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*, Praha 2000 (dále jen T. DURDÍK, *Ilustrovaná encyklopedie*), s. 647.

21/ A. SEDLÁČEK, *Hrady XIII*, s. 208; M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady IV*, s. 417.

22/ RBM III, č. 887, s. 349. Uvažuje se, že byl Boršovi, poté co upadl v nemilost, odňat králem Přemyslem II. hrad Rýzmburk a ponecháno mu zde pouze purkrabství, ovšem ne na dlouho, viz Dobroslava MENCLOVÁ, *České hrady, 2. díl*, Praha 1976, s. 198. K tomu viz Václav NOVOTNÝ, *České Dějiny, díl 1/4, Rozmach české moci za Přemysla Otakara II. (1253–1271)*, Praha 1937, s. 293; T. VELÍMSKÝ, *Hrabišici*, s. 75, 158.

23/ K žlutickým hradům pouze stručně – za nejstarší sídlo je považován hrad v severozápadním nároží města (později přestavěný na zámek a dnes zaniklý). Nevýhodnou polohu Žlutice ve strměm jihovýchodně orientovaném svahu spadajícím ke Střele kompenzovalo opevnění Mazance na severozápadě nad ním. Celek fortifikační doplnil hrad Nevděk ležící na vysokém kopci na pravém břehu Střely naproti Žluticím. F. A. HEBER, *České hrady*, s. 503–505; A. SEDLÁČEK, *Hrady XIII*, s. 206–209; Emanuel POCHE a kol. *Umělecké památky Čech 4, T–Ž*, Praha 1982 (dále jen E. POCHE, *Umělecké památky 4*), s. 442; M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady IV*, s. 417–418; T. DURDÍK, *Ilustrovaná encyklopedie*, s. 356–357, 378, 647–648; T. VELÍMSKÝ, *Hrabišici*, s. 110–111; Tomáš DURDÍK, *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Dodatky 2*, Praha 2005, s. 63; Tomáš DURDÍK – Viktor SUŠICKÝ, *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Západní Čechy*, Praha 2005, s. 114–115, 129–130;

24/ K nápisu a dataci kostela viz E. POCHE, *Umělecké památky 4*, s. 443–444; T. VELÍMSKÝ, *Hrabišici*, s. 168.

25/ F. A. Heber zmiňuje, že v roce 1334 vyplatil markrabě Karel od jakéhosi šlechtice hrad zastavený jeho otcem Janem, viz f. A. HEBER, *České hrady*, s. 503.

rý z příslušníků patricijských rodů zapletených do událostí souvisejících se zjetím předních pánů v klášteře v Sedlci v roce 1309, kteří pak nebyli internováni na východočeských Liticích, ale ve Žluticích. Prockův spor s Pušovci sice mohl souviset se zjištělou situací po vymření Přemyslovců, nemusel se ovšem týkat držby části litického majetku, jehož polovinu mohl již od doby Václava II. držet český král. Zisk druhé poloviny, jak je celá jeho držba doložena zástavou Jana Lucemburského Jindřichovi z Lipé, mohla souviset se smírcí dohodou z roku 1312. Nejpozději za Janova nástupce – Karla – získali Rýzmburkové, kteří již byli kolem Žlutice majetkově zakotveni, Žlutice. Karel, neboť jablko nepadá daleko od stromu, využil, podobně jako předtím jeho otec Jan v případě zisku druhé poloviny litického majetku, situaci po eliminaci Mikuláše a směnil s jeho potomky potštejnský majetek za žampašský, jenž se mu po pokoření Jana ze Smojna náhle uvolnil.<sup>26/</sup> Důvody pro směnu netřeba složitě hledat, August Sedláček je sám výstižně mimoděk jmenuje v popisu žampašského majetku: „Mezi Kyšperkem a Potštejnem jest krajina pahorkatá, lesnatá, beze všech vнад přírodou tvořených; jen u vsi Žampachu tvoří pláň malou, poskytuje něco rozhledu na jižní stranu.“<sup>27/</sup> Obratnou politikou směnil Karel v té době již zřejmě málo perspektivní Žampašsko za zajímavější oblast na Divoké Orlici. Význam, jehož napotom Potštejn nabyl, je toho výmluvným dokladem.

## SUMMARY

The article tries to revalidate elder hypothesis and to connect “castrum Luticz” (mentioned at the occasion of capturing of the leading noblemen by Prague’s patricians in the year 1309) with Žlutice in the West Bohemia. Although Žlutice town was later mentioned as a property of noblemen from Rýzmburk, a latin inscription “Ihannes rex” in Žlutice’s church and fact that Žlutice was freed from the vassalage indicate that the situation should be even more complicated.

## EDICE PRAMENŮ

*Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemia, 805–1197, tom. 1*, ed. G. Friedrich, Pragae 1906–1907.

*Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemia, 1198–1230, tom. 2*, ed. G. Friedrich, Pragae 1906–1907.

*Fontes rerum Bohemicarum, tom. IV*, ed. J. Emler, Praha 1884.

*Spisovné císaře Karla IV. Na oslavu pětistileté památky jeho*, ed. J. Emler, Praha 1878

26/ K dobytí Žampachu viz FRB IV, s. 525, prodeji potštejnského panství RDB VI/1, č. 313, s. 166–167 a převodu žampašského pak RT II, s. 430–431. Dále k tomu: A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 125; zvláště odkazují na poznámku pod čarou, kde se zamýšlí nad možným provedením směny již roku 1356, tedy nedlouho po opětovném získání Žampachu (1355) s tím, že k zlistinění a potvrzení celé transakce mohlo dojít až později. T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 566; F. MUSIL, *Osídlování Poorlicka*, s. 168–169; TÝŽ, *Východní Čechy*, s. 393; T. DURDÍK – V. SUŠICKÝ, *Východní Čechy*, s. 176.

August Sedláček uvádí jako datum majetkové transakce rok 1367 (A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 125), tedy by byl majetek byl s Čeněkem z Potštejna směněn až devět let poté. Toto (1367) datum přebírá i T. ŠIMEK, *Hrady VI*, s. 566 a podobně i T. DURDÍK – V. SUŠICKÝ, *Východní Čechy*, s. 176. Naproti tomu František Musil uvádí rok 1357 (F. MUSIL, *Hrady Ústeckoorlicka*, s. 97–98; F. MUSIL, *Osídlování Poorlicka*, s. 169. V zápisu se sice skutečně zmiňuje rok 1367 (viz RT II, s. 430–431), ovšem v poznámce August Sedláček sám uvádí, že jistě držel Čeněk majetek už v roce 1361 (A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 125).

27/ A. SEDLÁČEK, *Hrady II*, s. 119.

- Libri erectionum archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. Liber I (1358–1376)*, ed. C. Borový, Pragae 1875.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II*, ed. J. Emler, Pragae 1882.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae III*, ed. J. Emler, Pragae 1890.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae IV*, ed. J. Emler, Pragae 1892.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae VI/1 (1355–1363)*, ed. B. Mendl, Pragae 1928.
- Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae a. MDXLI igne consumptarum – Pozůstatky desk zemských Království českého roku 1541 pohořelých II*, ed. J. Emler, Pragae 1872.

## LITERATURA

- BOBKOVÁ, Lenka, *Velké dějiny zemí Koruny České, svazek IV.a*, Praha a Litomyšl 2003.
- BĚLOHLÁVEK, Miloslav, a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl IV, Západní Čechy*, Praha 1985.
- DURDÍK, Tomáš, *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*, Praha 2000.
- DURDÍK, Tomáš, *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Dodatky 2*, Praha 2005.
- DURDÍK, Tomáš – SUŠICKÝ, Viktor, *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Západní Čechy*, Praha 2005.
- DURDÍK, Tomáš – SUŠICKÝ, Viktor, *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků, Východní Čechy*, Praha 2012.
- HEBER, František Alexandr, *České hrady, zámky a tvrze. Západní Čechy*, Praha 2002.
- LÁBEK, Ladislav, *Hrad a osada Litice*, Plzeň 1928.
- MENCLOVÁ, Dobroslava, *České hrady, 2. díl*, Praha 1976.
- MUSIL, František, *Hrady, tvrze a zámky okresu Ústí nad Orlicí*, Ústí nad Orlicí 1995.
- MUSIL, František, *Osídlování Poorlicka v době předhusitské*, Ústí nad Orlicí 2002.
- MUSIL, František, *Otázky kolem počátků hradu Potštejna neboli může být rok 2009 rokem 750. výročí první písemné zprávy o Potštejně*, OHP 15, 2008, s. 207–216.
- MUSIL, František – SVOBODA, Ladislav, *Hrady, zámky a tvrze okresu Rychnov nad Kněžnou, Ústí nad Orlicí* 1998.
- MUSIL, František, *Politické a společenské poměry za přemyslovských králů*, in: *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Kol. autorů, ed. O. FELCMAN, ved. kol. F. MUSIL, Praha 2010.
- MUSIL, František, *Východní Čechy v době vlády Lucemburků*, in: *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Kol. autorů, ed. O. FELCMAN, ved. kol. F. MUSIL, Praha 2010.
- MUSIL, František, *Vrcholná kolonizace a východní Čechy*, in: *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Kol. autorů, ed. O. FELCMAN, ved. kol. F. MUSIL, Praha 2010.
- NOVOBILSKÝ, Milan – ROŽMBERSKÝ, Petr, *Hrad Litice u Plzně*, Plzeň 1996.
- NOVOTNÝ, Václav, *České Dějiny, díl 1/4, Rozmach české moci za Přemysla Otakara II. (1253–1271)*, Praha 1937.
- PALACKÝ, František, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, díl II, Od roku 1253 až do roku 1403*, Praha 1939.
- POCHE, Emanuel, a kol. *Umělecké památky Čech 4, T–Ž*, Praha 1982.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl II, Hradecko*, Praha 1883.

- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl VIII, Rakovnícko, Slánsko*, Praha 1891.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl XI, Prácheňsko*, Praha 1897.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl XIII, Plzeňsko a Loketsko*, Praha 1905.
- ŠIMÁK, Josef Vítězslav, *České dějiny, díl 1/5. Středověká kolonisace v českých zemích*, Praha 1938.
- SMITKA, Josef, *Panská sídla, kostely a špitál ve Velkém Boru*, PP 7, č. 2, 2000, s. 47–56.
- ŠIMEK, Tomáš, a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl VI, Východní Čechy*, Praha 1989.
- ŠUSTA, Josef, *České dějiny, díl 2/3. Karel IV. Otec a syn. 1333–1346*, Praha 1946.
- ŠUSTA, Josef, *Dvě knihy českých dějin. Kus středověké historie našeho kraje. Kniha druhá: Počátky lucemburské 1308–1320*, Praha 2002.
- TŘÍŠKA, Karel, a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl V, Jižní Čechy*, Praha 1986.
- VANÍČEK, Vratislav, *Velké dějiny země Koruny České, svazek III. 1250–1310*, Praha a Litomyšl 2002.
- VELÍMSKÝ, Tomáš, *Hrabišici, páni z Rýzmburka*, Praha 2002.

## ZKRATKY

- CB Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae  
 FRB Fontes rerum Bohemicarum  
 OHP Orlické hory a Podorlicko  
 LE Libri erectionum archidioecesis Pragensis  
 PP Průzkumy památek  
 RDB Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae  
 RT Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae a. MDXLI igne consumptarum  
 – Pozůstatky desk zemských Království českého roku 1541 pohořelých II